НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ

Інститут тваринництва

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ ПРОЄКТАМИ

Методичні вказівки
до практичних і семінарських занять

для здобувачів ступеня доктора філософії
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право»
спеціальності D3 «Менеджмент»

Харків – 2026

Національна академія аграрних наук України

ІНСТИТУТ ТВАРИННИЦТВА

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ ПРОЄКТАМИ

Методичні вказівки
до практичних і семінарських занять

для здобувачів ступеня доктора філософії
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право»
спеціальності D3 «Менеджмент»

Харків
2026

УДК 347.77: 338.28

Інтелектуальна власність та управління науковими проєктами: метод. вказівки до практичних і семінарських занять для здобувачів ступеня доктора філософії третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» спеціальності D3 «Менеджмент». – Упоряд.: О. О. Краснoруцький, І.В. Богданюк. – Харків: Інститут тваринництва НААН, 2026. – 46 с.

РЕЦЕНЗЕНТИ:
Власенко Т. А. – доктор економічних наук, професор (Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця);
Лагодієнко В. В. – доктор економічних наук, професор (Одеська національна академія харчових технологій)

Методичні вказівки містять рекомендації щодо практичних і семінарських занять з навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність та управління науковими проєктами».

Видання призначене для здобувачів ступеня вищої освіти «Доктор філософії» спеціальності D3 «Менеджмент» денної та заочної форм навчання.

Схвалено і рекомендовано до друку Вченою радою Інституту тваринництва НААН України (протокол № 2 від 29.05.2026 р.)

Відповідальний за випуск: д-р екон. наук, професор Краснoруцький О. О.

© Краснoруцький О. О., Богданюк І.В.
© ІТ НААН, 2026

ВСТУП

На сучасному етапі цивілізаційного розвитку ключову роль у функціонуванні та розвитку суспільства відіграє інтелектуальна складова всіх видів людської діяльності. У зв'язку з цим інтелектуальна власність перетворилася на один із базових ресурсів суспільного виробництва поряд із землею, працею та капіталом.

Інтелектуальна діяльність та її результати – об'єкти інтелектуальної власності нині набувають вирішального і пріоритетного значення. Саме ці фактори сьогодні визначають стратегію і тактику соціально- економічного розвитку держави. Інтелектуальна власність стає визначальною і рушійною силою соціально-економічного прогресу. Творча діяльність людини поширюється на будь-які інші види суспільно-економічної діяльності.

В умовах розвитку міжнародної економічної інтеграції, об'єкти права інтелектуальної власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, ноу-хау, комп'ютерні програми тощо) забезпечують конкурентноздатність і додатковий прибуток підприємству. Основним джерелом успіху стає сукупність знань, якими володіє підприємство чи організація, так званий інтелектуальний капітал, головною складовою якого є інтелектуальна власність. Сьогодні кожен автор об'єктів інтелектуальної власності повинен вміти захистити результати своєї творчої діяльності та знати механізм їх комерціалізації як особливого виду продукту (послуги).

Метою навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність та управління науковими проєктами» є набуття здобувачами ступеня доктора філософії базових знань з понять, інститутів, принципів та джерел правового регулювання відносин, пов'язаних із творчою, інтелектуальною діяльністю, як на національному, так і на міжнародному рівні, а також формування знань і навичок щодо особливостей управлінської діяльності в проєктно-орієнтованих організаціях.

Завданнями курсу є формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про науково-дослідницьку діяльність як сферу реалізації та захисту прав інтелектуальної власності, а

також оволодіння навичками планування та виконання проектних дій у сферах інтеграції проєктів, управління змістом, термінам, вартістю, якістю, людськими ресурсами, комунікаціями, ризиками і закупівлями.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність та управління науковими проєктами» аспірант повинен:

Знати:

- сучасну методологію управління проєктом, усвідомлювати місце і роль управління проєктом, програмою у загальній системі організаційно-економічних знань;
- спеціальну термінологію проєктної діяльності;
- зміст, структуру, життєвий цикл проєкту, програми;
- теорію організації управління проєктом, програмою;
- основний зміст та структуру процесу управління проєктом, програмою.
- предмет права інтелектуальної власності;
- об'єкти та суб'єктів права інтелектуальної власності;
- законодавчі акти і норми, що регулюють суспільні відносини, пов'язані зі створенням, використанням та захистом прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні;
- способи захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності від можливих порушень.

Вміти:

- застосовувати організаційний інструментарій управління проєктом, програмою та отримані знання і набуті навчики у практичній діяльності;
- визначати цілі проєкту, програми; здійснювати обґрунтування та структурування проєкту, програми;
- розраховувати кошторис та складати бюджет проєкту, програми; складати календарні графіки виконання проєкту, програми; контролювати і коригувати план реалізації проєкту, програми;
- управляти проєктом, програмою на всіх стадіях розвитку їх життєвого циклу;
- використовувати сучасні інформаційні технології в процесі управління проєктом, програмою;

- визначати об’єкти авторського права, об’єкти права промислової власності;

- складати цілісне уявлення про сучасні проблемні питання розвитку права інтелектуальної власності, оцінювати проблеми його теорії та практики з метою вироблення конкретних пропозицій по вдосконаленню окремих положень вітчизняного законодавства у цій сфері.

Проведення практичних занять здійснюється за допомогою практичних, наочних, словесних, проблемних, частково-пошукових та інших груп методів. Серед методів навчання за характером логіки пізнання використовуються аналітичний, індуктивний, дедуктивний, традуктивний методи.

З метою формування компетентностей та програмних результатів навчання навчальний процес здійснюється з використанням, зокрема, експрес-опитування за темою заняття, обговорення судової практики, аналіз практичних кейсів, вирішення господарських ситуацій, тестування.

Методичні вказівки до практичних і семінарських занять з навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність та управління науковими проєктами» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності D3 «Менеджмент» містять рекомендації щодо окремих тем курсу, практичних завдань та літератури.

Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ЗАНЯТТЯ 1

Мета заняття – з'ясувати сутність понять «інтелектуальна власність», «об'єкт інтелектуальної власності», «власність», «принцип права»; з'ясувати зміст охорони права інтелектуальної власності та порядок її регулювання; розкрити зміст інтелектуальної діяльності; встановити підстави набуття права інтелектуальної власності, особисті немайнові права інтелектуальної власності; ознайомитися з правовим режимом результатів інтелектуальної творчості, методичними підходами для проведення оцінки майнових прав інтелектуальної власності; з'ясувати предмет і метод охорони права інтелектуальної власності, принципи права інтелектуальної власності, елементи системи права інтелектуальної власності.

Питання для обговорення:

1.1. Поняття права інтелектуальної власності.

1.2. Предмет і метод охорони права інтелектуальної власності.

1.3. Принципи права інтелектуальної власності

1.4. Система права інтелектуальної власності.

Ключові категорії: власність; інтелектуальна власність; право інтелектуальної власності; право власності; об'єкт інтелектуальної власності; інтелектуальна діяльність; творча діяльність; право власності; особисті немайнові права інтелектуальної власності; майно; правомочності власника; дохідний підхід; порівняльний підхід; витратний підхід; принцип права; принципи права інтелектуальної власності; система права інтелектуальної власності; елементи системи права інтелектуальної власності.

Практичні завдання

1. Проведіть дослідження поняття «інтелектуальна власність», використовуючи літературні джерела. Результати оформити в таблиці за формою:

Визначення поняття «інтелектуальна власність»	Автор, джерело

2. Надайте альтернативний перелік принципів права інтелектуальної власності, використовуючи літературні джерела. Результати оформити в таблиці за формою:

Принципи права інтелектуальної власності	Автор, джерело

3. Ознайомтеся докладно зі змістом основних змін до Закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо вдосконалення окремих положень у частині майнових прав інтелектуальної власності» від 04.11.2025 р. № 4671-IX, що набрали чинності 1 лютого 2026 року. Результати оформити в таблиці за формою:

Розділ, стаття	Зміст

Запитання для самоперевірки

1. Історія виникнення терміну «інтелектуальна власність».
2. Який нормативний акт започаткував розвиток національного законодавства у сфері інтелектуальної власності?
3. Які основні нормативно-правові акти України регулюють питання у сфері інтелектуальної власності?
4. Що таке власність та на яких принципах грунтується право власності?
5. Що таке право інтелектуальної власності?
6. Розкрийте підстави набуття права інтелектуальної власності.
7. Які є види особистих немайнових прав інтелектуальної власності?

8. Що може визнаватися об’єктом інтелектуальної власності?

9. Як залежно від об’єктів права власності поділяють традиційно власність?

10. Які права є особистими немайновими правами інтелектуальної власності?

11. Які є правомочності власника щодо правового режиму результатів інтелектуальної творчості?

12. Які методичні підходи застосовуються для проведення оцінки майнових прав інтелектуальної власності?

13. Що є предметом охорони права інтелектуальної власності?

14. Розкрийте метод охорони права інтелектуальної власності.

15. Що таке «принцип права» і які загальні принципи права закріплені в Конституції України?

16. Які можна сформулювати принципи інтелектуальної власності?

17. Дайте визначення системи права інтелектуальної власності.

18. Охарактеризуйте елементи системи права інтелектуальної власності.

Тематика рефератів:

1. Законодавство України в сфері інтелектуальної власності.

2. Загальна характеристика об’єктів прав інтелектуальної власності.

3. Зміст права інтелектуальної власності.

ТЕСТИ

1. Термін «інтелектуальна власність» був вперше вжитий у:

а) Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), прийнятій у Стокгольмі 14 липня 1967 р.;

б) Бернській конвенції від 9 вересня 1886 р.;

в) Цивільному кодексі України;

г) Конституції України.

2. Що таке інтелектуальна власність?:

а) матеріальні об'єкти, якими володіє людина;

б) право на користування нерухомістю;

в) результати творчої діяльності людини, захищені законом;

г) право на використання чужих творів.

3. Яке з перелічених прав не належить до інтелектуальної власності?:

а) авторське право;

б) право на винахід;

в) право на патент;

г) право на земельну ділянку.

4. Право інтелектуальної власності – це:

а) право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності, або на інший об'єкт права інтелектуальної власності;

б) право на використання чужих творів;

в) право на патентування винаходів;

г) право на майно.

5. Право інтелектуальної власності можуть становити:

а) особисті немайнові права інтелектуальної власності;

б) майнові права інтелектуальної власності;

в) правильна відповідь а) і б);

г) немає вірної відповіді.

6. Система права інтелектуальної власності – це:

а) утворення, яке складається з певної кількості взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів;

б) сукупність правових норм та інститутів, об'єднаних єдиним предметом і методом, принципами й цілями, які характеризуються певною єдністю;

в) норми права інтелектуальної власності;

г) норми приватного права.

7. Право інтелектуальної власності – це:

а) майнове право;

б) особисте немайнове право;

в) немайнове право;

г) всі відповіді вірні.

Тема 2. АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА СУМІЖНІ ПРАВА

ЗАНЯТТЯ 1

Мета заняття – з'ясувати сутність понять «авторське право», «суміжне право», «об'єкти авторського права», «об'єкти суміжних прав»; визначити первинний суб'єкт авторського права, суб'єкти майнових авторських прав, суб'єкти суміжних прав; розкрити порядок охорони об'єктів авторського права; визначити об'єкти, які не охороняються авторським правом; з'ясувати строки чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір та суміжних прав; ознайомитися з формами здійснення майнових прав на об'єкти авторського права і об'єкти суміжних прав, підставами для захисту авторського права і суміжних прав.

Питання для обговорення:

2.1. Розвиток законодавства про авторське право і суміжні права.

2.2. Авторське право: зміст, суб'єкти, об'єкти, охорона. Виникнення і здійснення авторського права. Презумпція авторства.

2.3. Суміжні права: об'єкти, зміст, суб'єкти. Виникнення і здійснення суміжних прав.

2.4. Захист авторського права і суміжних прав.

Ключові категорії: авторське право; суміжне право; об'єкти авторського права; об'єкти суміжних прав; первинний суб'єкт авторського права; суб'єкти майнових авторських прав; суб'єкти суміжних прав; охорона об'єктів авторського права; об'єкти, які не охороняються авторським правом; авторська винагорода; право слідування; строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір; строк чинності суміжних прав; захист авторського права і суміжних прав.

Практичні завдання

1. Проведіть за основними ознаками порівняння понять «авторське право» і «суміжні права». Результати оформити в таблиці за формою:

Ознака	Авторське право	Суміжні права
Визначення		
Суб’єкти прав		
Об’єкти прав		
Охорона об’єктів прав		
Об’єкти, які не охороняються		
Виникнення права		
Здійснення прав		
Строк чинності (дії) прав		

2. Під час перевірки тез доповідей, що були подані здобувачами вищої освіти як самостійна робота, викладач виявив, що тези Шевченка на тему «Захист права інтелектуальної власності в мережі Інтернет» є копією статті здобувача вищої освіти другого курсу Степанова. Викладач звернувся до Шевченка з проханням пояснити чи дійсно він є автором тез доповіді. Шевченко відповів, що він є автором тез, тому що його ім’я зазначено на початку тез, а отже – застосовується презумпція авторства. Однак, на думку Шевченка, до нього не можуть бути застосовані покарання за подання начебто під своїм іменем чужої праці.

Визначте, чи можна вважати Шевченка автором тез доповіді відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права»:

а) Шевченко не є автором тез, якщо вони були скопійовані без дозволу з роботи Степанова. Його дії можна розглядати як плагіат;

б) Шевченко може вважатись автором тез за умови, що він домовиться про це зі Степановим;

в) Шевченко може бути визнаний автором тез, якщо викладач прийме ці тези як самостійну роботу, тобто визнає авторство Шевченка;

г) Шевченко правий, адже зазначення його імені на примірнику тез є доказом його авторства.

3. Підготуйте відповіді на такі запитання:

– Що є підставами для захисту авторського права і суміжних прав?

– Які порушення особистих немайнових та/або майнових авторських і суміжних прав Ви можете назвати?

– Які з визначених порушень є порушеннями академічної доброчесності?

Запитання для самоперевірки

1. Історія становлення авторського права у світі.
2. Розбудова авторського правового поля в Україні за часів незалежності.
3. Українське законодавство у сфері авторського і суміжних прав.
4. Що таке авторське право? Що охороняє авторське право?
5. Що є об'єктами авторського права?
6. Що не може бути об'єктом авторського права і не підлягає правовій охороні?
7. Хто є суб'єктом авторського права?
8. Які особливості визначення авторства?
9. Що є особистими немайновими правами автора?
10. Що належить до майнових прав автора?
11. Назвіть способи використання твору.
12. У яких випадках допускається вільне використання творів (без дозволу суб'єктів авторського права, безоплатно та без зазначення імені автора і джерела запозичення або із зазначенням імені автора і джерела запозичення)?
13. Як здійснюється державна реєстрація авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір?
14. Що таке авторська винагорода та який порядок її застосування?
15. Охарактеризуйте право слідування.
16. Який строк чинності авторського права?
17. Що таке суміжні права?
18. Що є об'єктами суміжних прав?

19. Хто є суб'єктом суміжних прав?

20. Виділіть важливі аспекти визначення суб'єктів суміжних прав.

21. Розкрийте особливості виникнення і здійснення суміжних прав?

22. У яких випадках допускається вільне використання об'єктів суміжних прав?

23. Який строк чинності суміжних прав?

24. Назвіть ключові відмінності між авторським та суміжними правами.

Тематика рефератів:

1. Правове регулювання відносин у сфері авторського права і суміжних прав в Україні.

2. Цивільно-правовий захист авторського права і суміжних прав в Україні.

3. Особливості захисту інтелектуальної власності у США.

4. Правове регулювання авторського права в Європейському Союзі.

5. Механізми застосування Директиви ЄС про єдиний цифровий ринок.

ТЕСТИ

1. Авторське право – це:

а) сукупність немайнових і майнових прав авторів та їх правонаступників, пов'язані із створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва;

б) особисті немайнові права автора;

в) особисті майнові права суб'єктів авторського права;

г) немає правильної відповіді.

2. Особистими немайновими правами автора є:

а) право вимагати визнання свого авторства шляхом зазначення належним чином імені автора в оригіналі і копіях твору і за будь-якого використання твору, якщо це практично можливо;

б) право забороняти під час будь-якого використання твору згадування свого імені, якщо автор твору бажає залишитися анонімом;

в) право обирати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніма замість справжнього імені автора в оригіналі і копіях твору і за будь-якого використання твору;

г) всі відповіді вірні.

3. Первинним суб'єктом авторського права є:

а) юридичні особи, до яких перейшли майнові права на твір на підставі правочину або закону;

б) автор твору;

в) фізичні особи, до яких перейшли майнові права на твір на підставі правочину або закону;

г) фізичні та юридичні особи.

4. Твір – це:

а) твір, створений працівником у зв'язку з виконанням обов'язків за трудовим договором (контрактом);

б) оригінальне інтелектуальне творіння автора (співавторів) у сфері науки, літератури, мистецтва тощо, виражене в об'єктивній формі;

в) твір у галузі спорудження будівель, містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних утворень у формі креслення, ескізів, моделей, збудованих будівель чи споруд, планів населених пунктів тощо;

г) скульптура, картина, малюнок, гравюра, літографія, твір художнього дизайну (у тому числі сценічного дизайну, накреслення (дизайну) шрифтів) тощо.

5. Об'єктами авторського права є:

а) літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру;

б) виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори;

в) комп'ютерні програми, бази даних;

г) всі відповіді вірні.

6. Не охороняються авторським правом:

а) повідомлення про новини або інші факти, що мають характер звичайної прес-інформації;

б) твори образотворчого мистецтва;

в) акти органів державної влади, органів місцевого самоврядування, офіційні документи політичного, законодавчого, адміністративного і судового характеру;

г) правильна відповідь а) і в).

7. Об'єктами суміжних прав, незалежно від призначення, змісту, способу і форми вираження, є:

а) виконання; відеограма;

б) фонограма; програма організації мовлення;

в) фотографічні твори;

г) правильна відповідь а) і б).

8. Суб'єктами суміжних прав не є:

а) виконавець (первинний суб'єкт суміжних прав на виконання), спадкоємці виконавця та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на виконання на підставі договору або закону;

б) фізичні особи, до яких перейшли майнові права на твір на підставі правочину або закону;

в) виробник відеограми (первинний суб'єкт суміжних прав на відеограму), спадкоємці (правонаступники) виробника відеограми та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на відеограму на підставі договору або закону;

г) організація мовлення (первинний суб'єкт суміжних прав на програму організації мовлення), правонаступники організації мовлення та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на програму організації мовлення на підставі договору або закону.

9. Авторське право становлять:

а) особисті немайнові права автора і майнові права суб'єктів авторського права;

б) особисті немайнові права автора;

в) особисті майнові права суб'єктів авторського права;

г) немає вірної відповіді.

10. Строк чинності авторського права:

а) 50 років від дати першого запису;

б) все життя автора + 70 років після смерті;

в) 50 років від дати першого оприлюднення або запису;

г) 50 років від дати першої трансляції.

11. Охорона об'єктів авторського права не поширюється на:

а) оприлюднені та неоприлюднені, завершені та незавершені оригінальні твори незалежно від їх призначення, жанру, обсягу, а також способу вираження;

б) частину твору, яка може використовуватися самостійно, зокрема оригінальна назва твору, оригінальний персонаж твору, у разі її використання окремо від твору, у складі якого вона створена;

в) форму вираження об'єктів авторського права;

г) технології створення та вираження твору, на ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони у творі виражені, описані, пояснені, проілюстровані.

12. Суміжні права становлять:

а) суміжні права виконавця – особисті немайнові права виконавця і майнові права на виконання;

б) суміжні права виробника фонограми – право на ім'я (найменування) виробника фонограми і майнові права на фонограму;

в) суміжні права виробника відеограми – право на ім'я (найменування) виробника відеограми і майнові права на відеограму;

4) всі відповіді вірні.

13. Порушенням особистих немайнових та/або майнових авторських і суміжних прав не є:

а) плагіат - це опублікування твору або його частини у незмінному або видозміненому вигляді, включаючи опублікування перекладу іншомовного твору або його частини, під іменем особи, яка не є автором цього твору;

б) свідоме (умисне) надання чи оприлюднення будь-якої неправдивої інформації про себе (інших осіб) чи про результати своєї (інших осіб) академічної діяльності;

в) піратство у сфері авторського права і суміжних прав;

г) використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав, якщо такі дії не підпадають під випадки вільного використання об'єктів авторського права або об'єктів суміжних прав, без дозволу суб'єкта таких прав.

Тема 3. ПРАВОВА ОХОРОНА ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

Мета заняття – з'ясувати сутність понять «комерційне (фірмове) найменування», «торговельна марка (знак для товарів і послуг)», «використання торговельної марки», «географічне зазначення», нормативно-правове регулювання відносин, пов'язаних із їх використанням; ознайомитися з правовою охороною засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг, порядком реєстрації прав інтелектуальної власності на об'єкти.

Питання для обговорення:

3.1. Загальна характеристика інституту індивідуалізації учасників цивільного обігу.

3.2. Торгівельна марка як об'єкт права інтелектуальної власності.

3.3. Комерційне найменування.

3.4. Географічне зазначення походження товару.

Ключові категорії: об'єкти охорони промислової власності; об'єкти права інтелектуальної власності; комерційне найменування; фірмове найменування; торговельна марка; знак для товарів і послуг; географічне зазначення; суб'єкти права інтелектуальної власності; свідоцтво про реєстрацію; Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (УКРНОІВІ) (IP офіс).

Практичні завдання

1. У судовій справі за позовом ПП «Харчові продукти «Мікс» до ТОВ «Лада» та Державної служби інтелектуальної власності України про дострокове припинення дії свідоцтва України на знак для товарів і послуг суд встановив наступне. Відповідач є власником Свідоцтва на знак для товарів і послуг «Родзинка», для товарів 29 класу Міжнародної класифікації товарів і послуг, однак не використовує цей знак понад 5 років.

Позивач довів факт невикористання знаку відповідачем наступними доказами:

– виписка з Державного реєстру свідоцтв України на знаки для товарів і послуг, з якої вбачається, що до реєстру не вносилися відомості щодо видачі ліцензій на використання знаку відповідача;

– відповідь підприємства «Моніторинг ЗМІ України», згідно з якою за даними проведеного моніторингу на телебаченні, радіо та у друкованих засобах масової інформації в період з 01.01.2016 р. по 04.04.2021 р., товари під торговельною маркою «Родзинка» не рекламувались.

Суд позов задоволив. Було прийняте рішення про дострокове припинення дії свідоцтва на знак для товарів і послуг «Родзинка».

Встановити, чи є достатньою підставою для дострокового припинення за рішенням суду дії свідоцтва на знак для товарів і послуг повністю або частково.

Дати відповідь на питання, чи підлягає достроковому припиненню дія свідоцтва у випадку, коли використання знаку розпочалося або відновилося до подання позову.

2. ТОВ «CoffeeWay» з 2021 року розвиває мережу кав'ярень у Харкові. Компанія не реєструвала торговельну марку, але інвестувала у впізнаваний фірмовий стиль, який включає: коричнево-золотисту кольорову гаму; логотип у формі стилізованої чашки; характерний шрифт із «хвилястими» літерами; уніформу барист; дизайн меню, вивісок і стаканів. У 2026 році колишній дизайнер компанії відкриває кав'ярню «Шлях кави" у тому ж районі міста та використовує майже ідентичну кольорову гаму; копіює шрифт; застосовує схожий логотип; оформлює меню та інтер'єр у тому ж стилі.

Які елементи фірмового стилю тут підлягають захисту?

Які види порушень наявні?

Які способи захисту доступні ТОВ «CoffeeWay»?

Які норми Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» можуть бути застосованими?

Які докази має зібрати позивач?

3. У 2021 році в Україні було зареєстровано географічне зазначення «Гуцульський сир» для овечого сиру, який

виготовляється виключно на території Рахівського та Верховинського районів із молока місцевих овець за традиційною технологією. ТОВ «ФранкоСир» (м. Івано-Франківськ), яке не знаходиться у визначеній географічній зоні та використовує імпортоване молоко, у 2025 році починає випуск продукції під назвою: «Гуцульський сир — традиційний рецепт». На упаковці зазначено дрібним шрифтом: «виготовлено за гуцульською технологією». Товар активно продається в національних торговельних мережах.

Чи має ТОВ «ФранкоСир» право використовувати назву «Гуцульський сир — традиційний рецепт»?

Які види порушень прав на географічне зазначення наявні?

Які способи захисту можуть застосувати виробники продукції, що використовують зареєстроване географічне зазначення «Гуцульський сир» у разі порушення їх прав?

4. Яку торговельну марку обрати – кольорову чи чорно-білу? Яке позначення краще реєструвати – словесне, зображувальне чи комбіноване?

5. Підприємство А, що є власником торговельної марки «Айріка» вирішило добровільно відмовитись від майнових прав на цю торгову марку, оскільки особливих прибутків це не приносило. Однак через деякий час ця марка почала користуватись більшим попитом на ринку. Підприємство А зацікавилось у тому щоб відновити свої права.

Чи можливо це? Що для цього потрібно?

6. Ознайомитися з Постановами ВС щодо «іншого комерційного позначення»:

- Постанова від 11.06.2020 р. по справі № 922/1966/18 Касаційний господарський суд. https://zakononline.ua/court-decisions/show/89849068

- Постанова Верховного Суду від 18 серпня 2021 року у справі № 922/1966/18 https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/rishennya_sud_palat_kgs_vs/2021_08_18_922_1966_18

Проаналізувати зміну позиції ВС щодо правового режиму «іншого позначення».

Які особливості захисту прав на «інше позначення»?

Запитання для самоперевірки

1. Що є об’єктами охорони промислової власності?

2. Які об’єкти права інтелектуальної власності належать до правових засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг?

3. Які риси поєднують правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг?

4. Що таке «торговельна марка»?

5. Розкрити нормативно-правове регулювання відносин, пов’язаних із використанням торговельних марок.

6. Які є підстави для відмови в наданні правової охорони знаку для товарів і послуг?

7. Хто може бути суб’єктами права інтелектуальної власності на торговельну марку?

8. Розкрити підстави набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку.

9. Які дії є використанням торговельної марки?

10. За яких умов виникає право попереднього користувача на торговельну марку?

11. Який термін чинності майнових прав на торговельну марку?

12. Які є підстави для дострокового припинення чинності майнових прав на торговельну марку?

13. Які є підстави для визнання недійсним свідоцтва па торговельну марку?

14. Що таке комерційне найменування?

15. Хто є суб’єктами прав на комерційне найменування?

16. Коли виникає право інтелектуальної власності на комерційне найменування?

17. Що таке географічне зазначення?

18. Хто є суб’єктами права інтелектуальної власності на географічне зазначення?

19. Які є види зазначення походження товарів згідно діючого законодавства?

20. У чому полягає правова охорона простого зазначення походження товару?

21. Які умови правової охорони географічного зазначення походження товару?

22. Як оформити реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару?

23. Які дії визнаються використанням зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару?

24. Які встановлено підстави для припинення дії реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару та права на його використання?

25. Що є порушенням прав на використання зазначення походження товару?

26. В чому полягає практичне значення реєстрації зазначення походження товару?

Тематика рефератів:

1. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій – концептуально новий підхід до послуг у сфері інтелектуальної власності.

2. Способи цивільно-правового захисту прав на засоби індивідуалізації.

3. Охорона географічних зазначень відповідно Угоди про асоціацію України з ЄС.

4. Відомі торговельні марки в Україні.

5. Наслідки порушення права інтелектуальної власності на комерційне найменування як об'єкта злочинного посягання.

6. Доменні імена як засоби індивідуалізації в мережі Інтернет.

ТЕСТИ

1. Що з наведеного не належить до засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг?

а) Комерційне (фірмове) найменування;

б) Знак для товарів і послуг (торговельна марка);

в) Зазначення походження товару;

г) Патент на винахід

2. Яким нормативно-правовим актом в Україні регулюються базові питання правової охорони комерційного найменування?

а) Цивільний кодекс України;

б) Податковий кодекс України;

в) Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»;

г) Закон України «Про авторське право і суміжні права».

3. Який строк дії свідоцтва України на знак для товарів і послуг (торговельну марку)?

а) 5 років;

б) 10 років;

в) 15 років;

г) 20 років.

4. Що є головною функцією засобів індивідуалізації (торговельної марки, найменування)?

а) Захист конфіденційної інформації компанії;

б) Ідентифікація (виокремлення) суб'єктів господарювання, їхніх товарів та послуг серед інших;

в) Встановлення фіксованої ціни на товар;

г) Передача майнових прав іншим особам безкоштовно.

5. Хто може бути суб'єктом права на комерційне найменування?

а) Виключно фізичні особи-підприємці;

б) Виключно юридичні особи;

в) Тільки громадські організації;

г) Суб'єкти господарювання (як юридичні, так і фізичні особи-підприємці).

6. Яким нормативно-правовим актом в Україні регулюються базові питання правової охорони торговельних марок?

а) Цивільний кодекс України;

б) Податковий кодекс України;

в) Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»;

г) Закон України «Про авторське право і суміжні права».

7. Не є об'єктами знаків для товарів:

а) словесні позначення;

б) зображувальні позначення;

в) об'ємні позначення;

г) штрих коди.

8. Строк дії свідоцтва про зазначення походження товару становить:

а) 50 років;
б) 10 років;
в) 30 років;
г) безстроково.

Тема 4. ПРАВОВА ОХОРОНА ОБ'ЄКТІВ ПАТЕНТНОГО ПРАВА

Мета заняття – з'ясувати сутність понять «наукове відкриття», «винахід», «корисна модель», «промисловий зразок», «інтегральна мікросхема», «раціоналізаторська пропозиція», «комерційна таємниця», нормативно-правове регулювання відносин, пов'язаних із їх використанням; встановити суб'єкт права інтелектуальної власності на наукове відкриття; з'ясувати строки дії патенту, свідоцтва, чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин; розглянути порядок оформлення прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, раціоналізаторську пропозицію, сорт рослин, породу тварин, комерційну таємницю.

Питання для обговорення:

4.1. Право інтелектуальної власності на наукове відкриття.

4.2. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

4.3. Право промислової власності на компонування інтегральної мікросхеми.

4.4. Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.

4.5. Право інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин.

4.6. Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю.

Ключові категорії: суб'єкт права інтелектуальної власності на наукове відкриття; автор: об'єкт винаходу (корисної моделі); звичайний винахід (корисна модель); секретний винахід

(корисна модель); службовий винахід (корисна модель); патентоздатність винаходу; винахідник; роботодавець; правонаступник винахідника або роботодавця; перший заявник; патент; деклараційний патент; інтегральна мікросхема; свідоцтво; раціоналізаторська пропозиція; раціоналізаторська пропозиція; комерційна таємниця; сорт рослин; порода тварин; селекціонер (автор сорту, породи); заявка.

Практичні завдання

1. Розмежуйте:

- винахід та корисну модель як об'єкти права промислової власності; порівняйте об'єкт винаходу і об'єкт корисної моделі. Визначте відмінності;

- винахід (корисну модель) та промисловий зразок як об'єкти права промислової власності.

2. Проаналізуйте визначення формули та опису винаходу/корисної моделі. Яке правове значення формули винаходу/корисної моделі?

3. Проаналізуйте «положення БОЛАР» (Bolar Provision) в патентному законодавстві України (ч. 5 ст. 31 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»). Яке його правове значення та які можливості воно надає?

Ознайомтеся: Цуркан О. «Правило Болар» в Україні: чи виправдала надії патентна реформа 2020 р. *Юридична газета*. 2023. № 11-12. https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/pravilo-bolar-v-ukrayini-chivipravdala-nadiyi-reforma-patentnogo-zakonodavstva-2020-roku.html

4. ТзДВ "Житнє" подало до ТзДВ "Подорожник" позов про відшкодування збитків, у тому числі упущеної вигоди, у зв'язку із неправомірним використанням останнім комерційної таємниці ТзДВ "Житнє". Позов було обгрунтовано наступним чином. Колишні працівники ТзДВ "Житнє" Тиравський Т. та Вовчик Д., маючи доступ до комерційної таємниці товариства у зв'язку із виконанням своїх посадових обов'язків, зробили копії електронних носіїв інформації, що становить комерційну таємницю ТзДВ "Житнє". До такої інформації входили дані про: собівартість продукції; розміри торгівельних націнок; постачальників, продавців та покупців продукції; способи

придбання і реалізації продукції. Згодом Тиравський Т. та Вовчик Д. стали засновниками ТзДВ “Подорожник”, яке у подальшому у своїй господарській діяльності використовувало вищевказану комерційну таємницю ТзДВ “Житнє”. Так, ТзДВ “Подорожник” вже через місяць після звільнення Тиравського Т. та Вовчика Д. уклало вигідні договори із контрагентами ТзДВ “Житнє”, а останнє відповідно втратило клієнтів. При цьому, позивач наголошував на тому та подав відповідні докази, що між ТзДВ “Житнє “ та Тиравським Т. і Вовчиком Д. було укладено Договори про нерозголошення комерційної таємниці ТзДВ “Житнє” із зобов’язанням такого нерозголошенням протягом наявності трудових відносин між ними та 5 років після звільнення.

Відповідач, ТзДВ “Подорожник” подало відзив на позовну заяву, у якому вказало, що вказану інформацію не можна вважати комерційною таємницею, оскільки ТзДВ “Житнє” виставляє на сайті інформацію про своїх контрагентів. Тобто, така інформація є загальнодоступною.

Суд виніс судове рішення про повне задоволення позовних вимог. Чи правомірне судове рішення? Обгрунтуйте.

5. Проаналізуйте поняття «інформований користувач», яке використовується законодавцем для визначення умов охороноздатності промислового зразка.

Ознайомтеся: Жирко В. В. Термін «поінформований користувач» в законодавстві України про охорону промислових зразків. *Судова експертиза об’єктів інтелектуальної власності: теорія і практика* : науково-практ. збірн.; НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Випуск 7. К. : Інтерсервіс, 2021. С. 29-32.
http://www.ndiiv.org.ua/Files2/vydannia_2021/21.01_Sudova_7.pdf

Самоловова Н. В. Загальні підходи до визначення інформованого користувача в судовій експертизі промислових зразків. *Судова експертиза об’єктів інтелектуальної власності: теорія і практика* : науково-практ. збірн.; НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Випуск 7. К. : Інтерсервіс, 2021. С. 125-133.
http://www.ndiiv.org.ua/Files2/vydannia_2021/21.01_Sudova_7.pdf

Запитання для самоперевірки

1. Дайте визначення терміну «наукове відкриття».
2. Які ознаки має наукове відкриття?
3. Які за законодавством України виникають на наукові відкриття права інтелектуальної власності?
4. В чому полягає відмінність між винаходом і корисною моделлю?
5. Які є види винаходів (корисних моделей)?
6. Що таке промисловий зразок?
7. Що може бути об'єктом промислового зразка?
8. Які умови патентоздатності винаходу?
9. Які умови патентоздатності корисної моделі?
10. Зазначити строки дії патенту на винахід, корисну модель та промисловий зразок.
11. Хто має право на одержання патенту на винахід, корисну модель та промисловий зразок?
12. Який порядок отримання деклараційного патенту на винахід та корисну модель?
13. Що таке інтегральна мікросхема та компонування (топографія) інтегральної мікросхеми?
14. Хто має право на одержання свідоцтва на компонування ІМС?
15. Дайте визначення терміну «раціоналізаторська пропозиція».
16. Коли буде раціоналізаторська пропозиція вважатися придатною для набуття права інтелектуальної власності на неї?
17. Як отримати свідоцтво на раціоналізаторську пропозицію?
18. Коли сорт рослин вважатиметься придатним до набуття права інтелектуальної власності на нього?
19. Які встановлено строки чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин?
20. Хто має право на державну реєстрацію та одержання патенту на сорт рослин, породу тварин?
21. Як здійснити державну реєстрацію сорту рослин, породи тварин та одержати патент на них?
22. Що таке комерційна таємниця?

23. Що є майновими правами інтелектуальної власності на комерційну таємницю?

24. Кому належать майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю?

25. Чим обмежується строк чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю?

Тематика рефератів:

1. Правова охорона промислових зразків: перспективи для українських підприємств на міжнародному ринку.

2. Комерційна таємниця на підприємстві: її формування та захист.

3. Розвиток правової охорони об'єктів права промислової власності у країнах ЄС.

4. Правова охорона сортів рослин в Україні: виклики та перспективи.

5. Міжнародні системи реєстрації та охорони об'єктів промислової власності: переваги та недоліки.

ТЕСТИ

1. Ознаками наукового відкриття є:

а) самостійний об'єкт права інтелектуальної власності;

б) існує в природі об'єктивно, людиною не створюється, а лише нею пізнається;

в) здійснює істотні зрушення науково-технічного прогресу, розвитку людства в цілому;

г) всі відповіді вірні.

2. Єдиним суб'єктом права інтелектуальної власності на наукове відкриття є:

а) його автор;

б) фізична особа;

в) дві особи;

г) кілька осіб.

3. На наукове відкриття:

а) виникають лише особисті немайнові права інтелектуальної власності;

б) не виникають майнові права інтелектуальної власності;

в) правильна відповідь а) і б);

г) немає вірної відповіді.

4. Об'єктом винаходу (корисної моделі) не може бути:

а) продукт (пристрій (машина, обладнання, інструмент тощо); речовина (розчин, суміш, сплав, індивідуальна сполука тощо);

б) процес (спосіб);

в) нове застосування відомого продукту чи процесу.

г) рисунок.

5. Об'єктом промислового зразка може бути:

а) форма;

б) малюнок; розфарбування;

в) їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб;

г) всі відповіді вірні.

6. Не отримують правової охорони за Законом України «Про охорону прав на промислові зразки»:

а) об'єкти архітектури (крім малих архітектурних форм), промислові, гідротехнічні та інші стаціонарні споруди;

б) друкована продукція як така;

в) об'єкти нестійкої форми з рідких, газоподібних, сипких або подібних до них речовин тощо;

г) всі відповіді вірні.

7. Умовами патентоздатності винаходу є:

а) він є новим; має винахідницький рівень; є промислово придатним;

б) має винахідницький рівень;

в) є промислово придатним

г) він є не новим.

8. Строк дії патенту України на винахід становить:

а) 20 років від дати подання заявки до Установи (Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій);

б) 6 років від дати подання заявки до Установи;

в) 10 років від дати подання заявки до Установи;

г) 5 років.

9. Строк дії патенту на промисловий зразок становить:

а) 10 років від дати подання заявки до Установи;

б) 10 років від дати подання заявки до Установи, і продовжується Установою за клопотанням власника патенту, але не більше як на 5 років;

в) 20 років від дати подання заявки до Установи;

г) 7 років.

10. Раціоналізаторська пропозиція вважається придатною для набуття права інтелектуальної власності на неї, якщо вона є:

а) новою;

б) корисною для юридичної особи, якій вона подана;

в) передбачає створення або зміну конструкції виробів, технології виробництва і застосування техніки або складу матеріалу;

г) всі відповіді вірні.

11. Право на одержання Свідоцтва на раціоналізаторську пропозицію має:

а) автор раціоналізаторської пропозиції, яким визнається фізична особа, творчою працею якої створено раціоналізаторську пропозицію;

б) автор винаходу;

в) фізичні особи;

г) автор твору.

12. Сорт рослин вважається придатним до набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо він є:

1) новим; стабільним;

2) новим; вирізняльним; однорідним; стабільним;

3) новим; однорідним;

4) стабільним; стійким.

13. Строк чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин спливає через:

а) 30 років, а щодо дерев та винограду – через 35 років;

б) 40 років;

в) 25 років;

г) 10 років.

14. Право на державну реєстрацію та одержання патенту на сорт рослин, породу тварин мають:

а) селекціонер (автор сорту, породи);

б) роботодавець, якщо сорт чи породу створено у зв'язку з виконанням службових обов'язків або за дорученням роботодавця;

в) правонаступники автора або роботодавця; перший заявник, якщо сорт чи породу створено двома чи більше авторами незалежно один від одного;

г) всі відповіді вірні.

15. Право ІВ на раціоналізаторську пропозицію засвідчується:

а) патентом;

б) свідоцтвом;

в) паспортом виробу;

г) документальним описом.

16. До сортів рослин не входять:

а) клон;

б) лінія;

в) популяція;

г) гібрид другого покоління.

Тема 5. ДОГОВІРНА ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОБ'ЄКТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Мета заняття – з'ясувати призначення і зміст договорів на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності (ліцензійний договір; договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; інші договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності); з'ясувати учасників правовідносин у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; встановити види ліцензій на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; знати істотні умови ліцензійного договору, договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Питання для обговорення:

5.1. Загальна характеристика договорів на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

5.2. Ліцензійний договір.

5.3. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

5.4. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Ключові категорії: договори на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; ліцензійний договір; договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; інші договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; ліцензія на право використання об'єктів права інтелектуальної власності; учасники правовідносин у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; ліцензіар; ліцензіат; ліцензії на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; плата за використання об'єкта права інтелектуальної власності; фіксований платіж (паушальний платіж); періодичні виплати (роялті); комбіновані платежів; договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Практичні завдання

1. Зобразіть схематично структуру договірних зв'язків при різних видах ліцензій.

2. Складіть Договір на створення та використання об'єкта права інтелектуальної власності за умовою:

- Виконавець: ТОВ "Інтелект Сервіс", в особі директора Івана Іванова, діючого на підставі статуту.
- Замовник: ПП "Креатив", в особі директора Олександра Петрова, діючого на підставі статуту.
- Об'єкт: програмне забезпечення для обліку продажів.
- Загальна вартість робіт: 50,000 грн.
- Аванс: 25,000 грн.

- Строк виконання: до 01.09.2026 р.

3. Навести приклади договірних порушень прав інтелектуальної власності.

Запитання для самоперевірки

1. Які є види договорів на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності?
2. В якій формі укладається договір щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності?
3. Хто є учасниками правовідносин у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності?
4. На які види поділяються ліцензії на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності?
5. Яка мета ліцензійного договору?
6. Які виділяються істотні умови ліцензійного договору?
7. У яких формах може визначатися плата за використання об'єкта права інтелектуальної власності?
8. Охарактеризувати договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
9. На які об'єкти не поширюється договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності?
10. Які умови не можуть бути предметом договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності?
11. Розкрити сутність договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.
12. Чим відрізняються договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності та ліцензійний договір?
13. Якими особливостями характеризуються договори про створення за замовленням і використання творів образотворчого мистецтва?

Тематика рефератів:

1. Основоположні засади договору про передання майнових прав інтелектуальної власності.
2. Договір на створення та використання об'єкта права інтелектуальної власності.

3. Види ліцензій та їх характеристика.

ТЕСТИ

1. Договір щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності укладається:

а) у письмовій формі;

б) в усній формі;

в) у письмовій формі та в усній формі;

г) немає правильної відповіді.

2. Учасниками правовідносин у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності є:

а) ліцензіар;

б) ліцензіат.

в) правильна відповідь а) і б);

г) фізична або юридична особа.

3. Ліцензіар – це:

а) особа, якій надається дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності;

б) особа, яка видає ліцензію, тобто фізична або юридична особа, якій належить виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності;

в) фізична або юридична особа;

г) всі відповіді вірні.

4. Ліцензіат – це:

а) особа, якій надається дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності;

б) немає правильної відповіді;

в) особа, яка видає ліцензію, тобто фізична або юридична особа, якій належить виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності;

г) фізична або юридична особа.

5. На які види поділяються ліцензії на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності?:

а) виключну;

б) одиничну;

в) невиключну.

г) всі відповіді вірні.

6. До істотних умов ліцензійного договору належать:

а) вид ліцензії;

б) сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором);

в) розмір, порядок і строки виплати плати за використання об'єкта права інтелектуальної власності;

г) всі відповіді вірні.

7. Плата за використання об'єкта права інтелектуальної власності може визначатися у формі:

а) фіксованого платежу (паушальний платіж);

б) періодичних виплат (роялті);

в) комбінованих платежів.

г) всі відповіді вірні.

8. За загальною характеристикою договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності є:

а) двостороннім;

б) реальним;

в) всі відповіді вірні;

г) відплатним.

9. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності не поширюється на майнові права інтелектуальної власності на такі об'єкти:

а) наукові відкриття;

б) географічне зазначення;

в) комерційне найменування;

г) всі відповіді вірні.

10. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності є:

а) двостороннім; консенсуальним;

б) правильна відповідь а) і в);

в) відплатним;

г) немає вірної відповіді.

Тема 6. ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СТАТУТНОМУ КАПІТАЛІ ПІДПРИЄМСТВ

Мета заняття – з'ясувати перелік об'єктів права інтелектуальної власності та нормативно-правове регулювання

передачі об'єктів інтелектуальної власності в статутний капітал підприємства; з'ясувати порядок оцінки майнових прав інтелектуальної власності, що вносяться до статутного капіталу господарського товариства; ознайомитися з процедурою внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарського товариства, порядком оформлення внесення таких нематеріальних активів.

Питання для обговорення:

6.1. Варіація об'єктів власності в статутному капіталі.

6.2. Нормативно-правове регулювання передачі об'єктів інтелектуальної власності в статутний капітал.

Ключові категорії: об'єкти права промислової власності; об'єкти права інтелектуальної власності; статутний капітал; складений капітал; пайовий капітал; нематеріальний об'єкт; нематеріальний актив; господарське товариство; акціонерне товариство; сільськогосподарський кооператив; фермерське господарство; майнові права інтелектуальної власності.

Практичні завдання

1. Вважається в господарській практиці, що внесення об'єкта права інтелектуальної власності на початковому етапі створення господарського товариства певною мірою є проблемним та недоцільним. Чим це можна пояснити?

Коли передача прав інтелектуальної власності доцільна?

Обгрунтувати позицію: чому формувати статутний капітал господарського товариства за рахунок вартості майнових прав інтелектуальної власності можна лише після державної реєстрації такого товариства.

2. Чи є проблема в національному законодавстві стосовно правової охорони майнових прав, які були передані юридичній особі в склад її статутного капіталу, в разі їх дострокового припинення або, наприклад, якщо за рішенням суду патент на річ було визнано недійсним, а права на нього також були складовими статутного капіталу тощо? Обгрунтуйте відповідь.

Запитання для самоперевірки

1. Що таке статутний капітал та як він формується?
2. Які об'єкти права промислової власності можуть бути вкладом в статутний капітал підприємства?
3. В яких випадках доречно включати інтелектуальні активи до статутного капіталу?
4. Які переваги внесення нематеріальних активів до статутного капіталу підприємства?
5. Яким умовам мають відповідати при передачі як внесок до статутного капіталу права на об'єкти промислової власності?
6. Які встановлені обмеження для формування статутного капіталу окремих видів юридичних осіб з огляду на вид і предмет їх господарювання?
7. Які є основні способи внесення майнових прав промислової власності до статутного капіталу товариства?
8. Який механізм внесення об'єктів інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства?
9. Як здійснюється оцінка майнових прав інтелектуальної власності, що вносяться до статутного капіталу господарського товариства?
10. На якому етапі доцільно вносити майнові права інтелектуальної власності до статутного капіталу господарського товариства?
11. Яка процедура внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарського товариства та оформлення внесення таких нематеріальних активів?

Тематика рефератів:

1. Оцінка майнових прав інтелектуальної власності, що вносяться до статутного капіталу господарського товариства.
2. Правові засади внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарського товариства.
3. Позитивні і негативні наслідки внесення інтелектуальних прав до статутного капіталу товариства.

ТЕСТИ

1. Серед прав на об'єкти промислової власності внеском до статутного капіталу господарського товариства можуть бути майнові права на:

а) винаходи, корисні моделі, промислові зразки;

б) торговельні марки, сорти рослин, породи тварин;

в) компонування напівпровідникового виробу, комерційна таємниця (за умови збереження її секретності та можливості грошової оцінки);

г) всі відповіді вірні.

2. До нематеріальних об'єктів не відносять:

а) літературні і художні твори, комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних);

б) виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення; наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, компонування (топографії) інтегральних мікросхем;

в) будівлі, споруди, транспортні засоби;

г) раціоналізаторські пропозиції, сорти рослин, породи тваринних, комерційні (фірмові) найменування, торгові марки (знаки для товарів і послуг), географічні вказівки, комерційні таємниці.

3. Основними способами внесення майнових прав промислової власності до статутного капіталу господарського товариства є:

а) через повне відчуження майнових прав юридичній особі;

б) через передачу права користування такими правами на певний строк;

в) правильна відповідь а) і б);

г) немає вірної відповіді.

4. Чинне законодавство України передбачає формування статутного капіталу господарських товариств за рахунок нематеріальних активів:

а) банки, кредитні спілки;

б) лізингові компанії, страхові компанії;

в) інвестиційні фонди;

г) АТ, ТОВ, ТДВ.

5. Яким умовам мають відповідати при передачі як внесок до статутного капіталу права на об'єкти промислової власності?

а) виключності, корисності;

б) відчужуваності;

в) можливості грошової оцінки; інвестиційної привабливості;

г) всі відповіді вірні.

6. Внеском до статутного капіталу господарського товариства є:

а) сам по собі об'єкт інтелектуальної власності;

б) охоронний документ (патент, свідоцтво);

в) майнові права інтелектуальної власності на відповідний об'єкт;

г) немає правильної відповіді.

7. В разі внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу господарського товариства останнє стає власником прав на відповідний об'єкт:

а) на наступний день після передачі;

б) тільки на підставі укладеного договору про передачу (відчуження) майнових прав інтелектуальної власності на такий об'єкт;

в) не стає власником;

г) в кінці звітного року.

Тема 7. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НАУКОВИХ ПРОЄКТІВ

Мета заняття – з'ясувати сутність понять «науковий проєкт» і «ризики», ознайомитися з класифікацією ризиків наукових проєктів, основними складовими процесу управління ризиком, порядком планування і створення резервів на випадок непередбачених обставин.

Питання для обговорення:

7.1. Класифікація ризиків наукових проєктів.

7.2. Виявлення, аналіз і оцінка ризику в проєкті.

7.3. Планування і створення резервів на випадок непередбачених обставин.

Ключові категорії: науковий проєкт; ризик; невизначеність; проєктні ризики; ймовірність ризику; макросередовище; мікросередовище; суб'єктивні ризики інноваційного процесу; фінансові ризики; технічні ризики; організаційні ризики; ідентифікація ризиків; джерела ризику; аналіз і оцінка ризику; реакція на ризик; планування витрат у надзвичайних обставинах; розробка стратегій реагування; створення резервів на випадок надзвичайних обставин; моніторинг ризиків.

Практичні завдання

1. На основі аналізу Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» визначне основних суб'єктів, які беруть участь в управлінні науковими проєктами.

2. Зробіть класифікацію ризиків наукових проєктів. Результати оформити в таблиці за формою:

Критерій ризику	Приклад	Заходи з управління ризиком

3. Вигадайте умовну назву наукового проєкту у сфері економіки та виділіть етапи його життєвого циклу.

Які етапи життєвого циклу наукового проєкту є найбільш критичними для управління ризиками?

4. Вигадайте умовну назву наукового проєкту у сфері економіки та визначте його основні ризики, оцініть їх і запропонуйте заходи, які можна вжити для зниження цих ризиків.

Запитання для самоперевірки

1. Що розуміють під поняттями «проєкт» і «науковий проєкт»?

2. За якими ознаками класифікують внутрішні ризики?

3. Як класифікують ризики, спричинені впливом факторів макросередовища?

4. Як класифікують ризики, викликані впливом факторів мікросередовища?

5. Які є види суб'єктивних ризиків інноваційного процесу?

6. Які ключові принципи управління проєктними ризиками є найважливішими для забезпечення успішної реалізації наукового проєкту?

7. Що є основними складовими процесу управління ризиком?

8. Як здійснюється виявлення джерел ризику?

9. Яка може бути відповідь на виявлений і оцінений ризик?

10. В чому полягає планування витрат у надзвичайних обставинах?

11. Від чого залежить величина і кількість резервів на випадок непередбачених обставин?

12. На які цілі виділяються кошторисні резерви?

13. Для чого призначений фонд резерву керування?

14. Як може вплинути управління ризиками на якість результатів наукового проєкту?

Тематика рефератів:

1. Управління ризиками проєктів в кризових умовах.

2. Принципи управління проєктними ризиками.

3. Аналіз ризиків у наукових проєктах: основні категорії та їхній вплив на результати дослідження.

4. Методи зниження фінансових ризиків у наукових проєктах: найкращі практики та рекомендації.

5. Технічні ризики в наукових проєктах: причини виникнення та способи їх уникнення.

6. Організаційні ризики у наукових дослідженнях: вплив комунікації на ефективність проєкту.

ТЕСТИ

1. Яка з наведених характеристик найкраще описує ризик у науковому проєкті:

а) витрати на проєкт;

б) ймовірність виникнення негативних подій;

в) планування термінів виконання;

г) управління якістю.

2. Що таке невизначеність у контексті наукового проєкту:

а) відсутність плану;

б) невміння аналізувати дані;

в) відсутність повної інформації про події;

г) неправильне використання ресурсів.

3. Який із наведених ризиків є фінансовим:

а) відсутність необхідних технологій;

б) перевищення бюджету проєкту;

в) проблеми в команді проєкту;

г) виникнення правових проблем.

4. Якою є мета управління ризиками в наукових проєктах:

а) зменшити витрати;

б) підвищити якість продукту;

в) знизити ймовірність негативних наслідків;

г) прискорити процес реалізації проєкту.

5. Що містить у собі план управління ризиками:

а) тільки бюджет проєкту;

б) стратегії реагування на ризики та їх оцінку;

в) опис проєкту;

г) тільки терміни виконання.

6. Яка з наведених дій є прикладом реагування на ризик:

а) визначення ризику;

б) пошук можливостей для оптимізації бюджету;

в) проведення аналізу даних;

г) створення резервного фонду.

7. Який із наведених ризиків можна вважати організаційним:

а) невідповідність команди вимогам проєкту;

б) брак фінансових ресурсів;

в) втрата даних через технічні несправності;

г) порушення термінів через затримки постачання матеріалів.

8. Ключовим елементом аналізу ризиків є:

а) створення резервного фонду;

б) оцінка ймовірності та впливу ризиків;

в) призначення відповідальних за управління проєктом;

г) складання бюджету проєкту.

9. Ризик, який виникає внаслідок несприятливих змін в податковому законодавстві, – це:

а) економічний ризик;

б) політико-правовий ризик;

в) соціально-демографічний ризик;

г) екологічний ризик.

10. Ризик, який виникає внаслідок несприятливих змін умов постачання (термінів, цін, характеристик товарів і ін.), – це:

а) посередницький ризик;

б) контактний ризик;

в) постачальницький ризик;

г) конкурентний ризик.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРИ

1. Нормативно-правові акти в сфері інтелектуальної власності та національні стандарти. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f282e17e-9c14-4b88-9450-8f7cc12c158e&title=ZakonodavstvoVSferiIntelektualnoiVlasnosti#2

2. Світличний О. П. Право інтелектуальної власності: підручник.. К.: НУБіП України, 2016. 355 с.

3. Право інтелектуальної власності. Академ. курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. А. Підопригори, О. Д. Святоцького. К.: Концерн Видавничий Дім “Ін Юре”, 2014 672 с.

4. Інтелектуальна власність: навч. посібник / За ред. П. М. Цибульова. К: УкрІНТЕУ, 2015. 276 с.

5. Бошицький Ю. Л., Козлова О. О., Андрощук Г. О. Комерційні найменування: основні правові аспекти. наук.-практ. вид. К.: «Юридична думка», 2018. 216 с.

6. Кодинець А. О. Право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг у цивільному праві України: монографія К.: ВПЦ «Київський університет», 2007 312 с.

7. Жарій А. П. Право інтелектуальної власності України : навч. посіб. Київ : Істина, 2022. 312 с.

8. Право інтелектуальної власності : підруч. / О. С. Юнін, К. Р. Резворович, М. П. Юніна та ін. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 148 с.

9. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / В. Д. Гапотій, А. М. Солоненко. – 2-е вид., перероблене і доповнене. – Мелітополь : Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. 379 с.

10. Килимник І. І. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність та договірне право» (для студентів денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей університету) / І. І. Килимник, А. В. Домбровська ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 74 с.

11. Jennifer Davis. Intellectual Property Law. Oxford University Press, 2008.

12. Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій». URL: https://data.gov.ua/organization/derzhavne-pidpryiemstvo-ukrainskyi-instytut-intelektualnoi-vlasnosti

13. Проектний менеджмент: управління ризиками та змінами в процесах прийняття управлінських рішень : монографія / О. Б. Данченко, В. О. Занора. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А., 2019. – 278 с. URL: https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/1235/1/Монографія_Данченко_Занора.pdf

14. Штефан А. С. Авторське право і суміжні права: особливості правової охорони, здійснення та захисту : монографія / А. С. Штефан. — К. : НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2017. — 150 с. URL: http://ndiiv.org.ua/Files2/Monogr.avtor.%20pravo%20i%20sumiz.%20prava.pdf

15. Управління науковими проєктами : навч. посіб. / кол. авт. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 124 с. URL: https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/15921/1/Макет_УНП_навч_посіб%20_відред_авт.pdf

16. Madrid e-Filing. https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/02/MADRID-E-Filing-28032023-web.pdf

17. Форми заявок та приклади заповнення. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій. https://nipo.gov.ua/formy-zaiavok-opv/

18. Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій. https://nipo.gov.ua/potochna-redaktsiia-mktp-ua/

19. Нова версія Міжнародної патентної класифікації українською мовою – в інформаційно-довідковій системі. https://nipo.gov.ua/nova-versiia-mpk/

ЗМІСТ

ВСТУП 4
Тема 1. Загальні засади права інтелектуальної власності **……...**7
Тема 2. Авторське право та суміжні права …….……11
Тема 3. Правова охорона засобів індивідуалізації суб'єктів господарювання, товарів і послуг …….……...18
Тема 4. Правова охорона об'єктів патентного права …….....24
Тема 5. Договірна форма реалізації права на об'єкт інтелектуальної власності.....31
Тема 6. Об'єкти інтелектуальної власності в статутному капіталі підприємств ……..…..35
Тема 7. Управління ризиками наукових проєктів ……..…39
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА…….44

Навчальне видання

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ ПРОЄКТАМИ

Методичні вказівки
до практичних і семінарських занять

Укладачі:
КРАСНОРУЦЬКИЙ Олексій Олександрович,
БОГДАНЮК Ігор Васильович

Формат 60х84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 4,2
Наклад 50 прим.

Інститут тваринництва НААН
61026, м. Харків, вул. Тваринників, 1А